

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. X. Sacramentum Eucharistiæ est adorandum cultu patriæ, qui soli
Deo debetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

CONCLUSIO X.

Sacramentum Eucharistiæ est adorandum cultu latræ, qui soli Deo debetur.

Ita definit Concilium Tridentinum sess. 13. can. 6. *Si quis dixerit, in Sancto Eucharistiæ Sacramento Christum unigenitum Dei Filium non esse cultu latræ, etiam externo adorandum &c. Anathema sit.*

Neque moveat quempiam quòd dicat Christum in Sacramento adorandum; quia Christus in Sacramento idem est, quod ipsum Sacramentum. Unde cap. 5. utitur Concilium nomine Sacramenti dicens: *Nullus itaque dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christi fideles pro more in Catholica Ecclesia semper recepto, latræ cultum, qui vero Deo debetur, huic Sanctissimo Sacramento in veneratione exhibeant.*

Rationem adjungit: *Neque enim ideo minus est adorandum, quòd fuerit à Christo Domino, ut sumatur, institutum: nam illum eundem Deum presentem in eo adesse credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum dicit: Et adorant eum omnes Angeli Dei, quem Magi procedentes adoraverunt &c.*

Non ergo solus Christus adoratur, sed etiam totum Sacramentum, ut puta Christus & species simul; sicut dum adoratur Christus, non sola Divinitas, sed etiam humanitas coadoratur, ut latius probatur in materia de Incarnatione. Estque hæc doctrina totius antiquitatis; sic tamen ut formalis ratio adorandi sit Divinitas; terminas verò adorationis tam ipsa, quàm humanitas, & species in ratione unius Sacramenti.

Nec refert, nullam hic realem & physicam unionem (secundum nostra principia) intervenire, sicut ibi; nam sufficit moralis, exemplo Regis & purpuræ; quæ unà cum Rege colitur, quàmvis ipsa non sit ratio colendi Regis. Colitur, inquam, id est, secundario terminat cultum, quem primario terminat ipse Rex. Et ita in presenti, primarius adorationis terminus est ipsa Divinitas; secundarius autem humanitas, & species, quæ coadorantur: humanitas quidem propter physicam unionem; species verò propter moralem.

Porro ex hac veritate rectè infert Tridentinum supra cap. 5. *Piè & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam & Festo die præcelsum hoc & Venerabile Sacramentum singulari veneratione ac solemnitate celebraretur, utq; in processionibus reverenter & honorificè illud per vias & loca publica circumferretur.*

Et si dubites de æquitate, illic eam atexit dicens: *Æquissimum est enim sacros a. Probare. liquos statutos esse dies, cum Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratior & memores restentur animos erga communem Dominum & Redemptorem pro tam ineffabili, & planè divino beneficio, quo mortis eius victoria & triumphus representatur: atque sic quidem oportuit victicem veritatem de mendacio & hæresi triumphum agere, ut eius adversari in conspectu tanti splendoris, & in tanta universa Ecclesie lætitia positi, vel debilitati & fracti tangebant, vel pudore affecti & confusi aliquando respiscant.*

Hinc can. 6. damnat eum, qui dixerit, hoc Sacramentum nec Festivâ peculiari celebrata venerandum, neque in processibus, secundum laudabilem & universalem Ecclesie sanctæ ritum & consuetudinem, solemniter circumferendum, vel non publicè ut adoretur populo proponendum, & eius adoratores esse idololatrias.

Ut verò hæc doctrina plenius intelligatur; duo quæri possunt: Primum, an ita necessariò debeamus totum Sacramentum adorare, ut non possimus species separatim adorare. Secundum, an possit totum Sacramentum adorari absolute, non solum ex parte objecti; sed etiam ex parte adorantis, seu modi, quo ei res adoranda proponitur.

Pro quo advertet, illam esse absolutam adorationem ex parte objecti, quæ objectum adoratur propter intrinsecam & propriam dignitatem: unde adoratio absoluta hoc modo distinguitur contra respectivam, quæ aliquid adoratur propter dignitatem alterius, ad quod refertur. Illa verò est absoluta adoratio ex parte adorantis, quæ imperatur ab absoluta, non conditionata voluntate adorandi: quocirca sic accepta adoratio absoluta distinguitur contra conditionatam, quæ procedit v. g. ex hac voluntate: *Intendo adorare hostiam, si est legitime consecrata &c.*

Tertium dubium est: an Eucharistiæ adoratio, non tantum licita sit; verum etiam præcepta, & quomodo. Ut autem incipiam à primo:

Resp. posse species sacramentales mente separatas à Christo seorsim ac per se adorari latræ; non tamen absolutâ ac perfectâ ex parte objecti, sed respectivâ, quatenus referuntur ad Christum, ut signum ad signatum, continent ad contentum. Ratio est manifesta; quia res creata ut sic, & planè absolute considerata, nihil habet excellentiæ divinæ, sed solum participat quodammodo per ordinem ad Deum, vel propter unionem realem & physicam, ut humanitas Christi, vel propter unionem moralem, ut species sacramentales, vel propter respectum aliquem similitudinis, ut imagines.

133.
Sacramentum Eucharistiæ est adorandum cultu latræ

Trident.

sicut non solus Christus, sed ipsa etiam species adorantur;

est nulla sit physica & realis unio inter Christum & species;

non sufficit moralis.

134.
Piè & religiose fuit institutum in Ecclesia Festum Vener. Sacramenti.

Profecto si Crux Christi adorari potest latitiam respectiva propter contactum carnis Christi, quis dubitare jure poterit de speciebus sacramentalibus? Et si imagines Christi adoramus, quae sunt signa merè significantia, & non continentia Christum; quanto amplius species sacramentales, quae realiter continent Christum, quem significant?

Ex doctrina hujus responsionis, sequitur primò, eundem cultum posse exhiberi speciebus sacramentalibus, etsi amplius non contineant Christum, si vera est aliquorum sententia, de qua supra egimus, Christum posse designare manentibus speciebus integris.

Unde Seraphicus Doctor 4. dist. 13. art. 2. q. 2. ad illud desumptum ex poenitentiali Bedae presbyteri, (& refertur de Consec. dist. 2. c. 28.)

Si per ebrietatem, vel voracitatem Eucharistiam vomerit, quadragesima diebus poeniteat. Respondet: Pena imposita non est, nisi quia species illa fuerunt contentiva Domini Corporis; & ideo in magna reverentia sunt habenda; maxime quia fuerunt sanctissimis symbolis consecrata; & ideo comburantur, & cum in debita reverentia reservantur.

Sequitur secundò, eandem respectivam latitiam posse exhiberi aliis Sacramentis. Num etiam absoluta? Absit: quia licet ad Christum terminentur, eumque respiciant ut signa quaedam, in quibus Christus, ejusque merita hominibus in memoriam revocantur & applicantur; non tamen habent aliquam cum illo moralem unionem, sicut habent species cum Christo in hoc Sacramento, ratione cujus unionis, ut dictum est, possunt coadorari cum Christo eodem absoluto latitiae cultu. Hac pro resolutione prioris dubii.

Ad secundum respondeo: Adoratio hujus Sacramenti per se & regulariter debet esse absoluta ex parte adorantis, seu non conditionata. Ratio est; quia regulariter ita adorandum proponitur, ut non sit prudens ratio dubitandi, quin hostia sit verè consecrata; adeoque quin in ipsa sit verè Christus homo & Deus: non ergo prudenter fecerit, qui regulariter hoc Sacramentum adoraverit sub conditione.

Confirmatur ex praxi Ecclesiae; quia fideles solent absolute adorare, nullam apponendo conditionem; v. g. si Sacerdos habuit intentionem consecrandi, si fuit legitima materia Consecrationis, vel similem. Item, quia in aliis actibus Religionis non solet per se & communiter apponi conditio. Sacerdos siquidem non intendit ordinariè absolvere nisi absolute, nec consecrare nisi absolute &c.

Nec refert quòd praedicta adoratio reipsa possit ferri in materiam non adorabilem, ut si fortè Sacerdos noluit consecrare hostiam, quam exhibet adorandam: quia etiam fieri potest, ut illa absolutio feratur in personam non absol-

vibilem, & Consecratio in materiam non consecrabilem.

Profecto casus ille extraordinarius, de quo in particulari numquam potest quis cum fundamento suspicari, non debet immutare contrarium Christianorum morem absolute adorandi, fundatum in certitudine morali de praesentia Christi sub speciebus propositis; quae Deus nos voluit pro hoc statu in rebus agendis esse contentos.

Periculum itaque idololatriae materialis non est morale; adeoque in morali actione minime curandum. Dico, Idololatriae materialis, quia formali idololatriae satis obviatur per hoc, quòd Christianus semper sit ita affectus, ut non adoraret panem, nisi esset consecratus; ac proinde formale motivum adorationis est dignitas divina: cumque actus virtutum sumant rationem ex objecto formali, talis adoratio hostiae fallax, esset, secundum communioram sententiam; verè actus virtuosus à virtute Religionis imperatus.

Quòd si dicas actum latitiae, quamvis proximè imperetur à Religione, tamen ut unde quaque sit rectus, supponere judicium verè fidei de praesentia Divinitatis in objecto adorato.

Respondeo cum distinctione: supponit judicium verè fidei de Divinitate in hoc objecto adorato, id est, hic & nunc propositio, Nego: supponit judicium verè fidei de Divinitate in objecto adorato per se spectato, id est, pro ut debet proponi adorandum, Concedo. Sic enim nemo potest rectè hostiam adorare, nisi credat certitudine fidei hostiam debite propositam ad adorandum, nimirum post legitimam Consecrationem, continere verum Deum, & hominem Christum. Non autem debet credere fide divina hanc hostiam sic esse propositam; sed certitudine morali, quae regulatur à virtute prudentiae, & tunc habetur, quando ex circumstantiis non potest aliud colligi, quàm hanc hostiam esse debite propositam ad adorandam.

Nonne virtus est honoramus parentes sine conditione apposita (de quibus quidem tantum moraliter certò constat nobis, quòd sint nostri parentes) etsi ita simus affecti, ut illos non honoraremus, si verè parentes non essent?

Ex hac resolutione inferitur primò à contrario; si tales essent circumstantiae, ut subesset ratio prudenter dubitandi, an esset hostia consecrata; ut si Sacerdos videatur ridiculè rem agere, vel si praevetustate videatur quodammodo corrupta hostia, quae olim fuit legitime consecrata &c. tunc, inquam, posse, & si adeò graves sint rationes dubitandi, debere adorari sub conditione, puta, si verè est, sive manet adhuc consecrata.

Inferitur secundò, ab hac doctrina non dissentire

Praxis Ecclesiae fundatur in certitudine morali de praesentia Christi.

Adeoque periculum idololatriae materialis non est morale.

140. Objectionh

falsis.

Nemo potest rectè adorare hostiam, nisi fide credat eam post legitimam Consecrationem continere Christum.

Et hoc fides sufficit per se loquendo.

141. Si esset ratio dubitandi, an haec hostia foret legitime consecrata, posset & deberet adorari tantum sub conditione.

sentire Divum Bonaventuram 3. dist. 24. art. 1. q. 1. ad ultimum ibi: *Vnde omnis fidelis rectè adorans hostiam consecratam, adorat sub ea conditione, si perfecta sint circa ipsam ea, quæ ad consecrationem sui necessaria secundum institutionem divinam, & sic numquam decipitur, nec errat.* Solum enim vult, omnes fideles ex virtute fidei & Religionis sic esse affectos habitualiter, ut eam solam hostiam sciant adorandam, & parati sint adorare, quæ est legitimè consecrata; neutiquam autem requirit hanc conditionem debere formaliter seu expressè adungi, ut bene Doctorem Seraphicum, & Magistrum ejus, Alex. Alensem intellexit Gabriel lect. 50. in Canonem.

Explicatur doctrina s. Bonaventuræ.

Gabriel.

Adorans hostiam sub conditione sine causa peccat.

142.

Infertur tertio; si quis inordinatè adoret hostiam sub conditione, v. g. si est consecrata, cum non habeat rationem dubitandi, præterquam quòd appositio hujusmodi conditionis, & aliarum similium non parùm imminuat devotionem & affectum erga hoc Sacramentum, insuper peccat peccato imprudentiæ & vani timoris, veniali equidem, secluso gravi scandalo aut contemptu communis modi adorandi.

Adoratio Eucharistiæ non solum est licita, sed etiam præcepta.

ita quòd numquam possimus ei irrogare aliquam irreverentiam.

De consecrat. dist. 2. c. 27. & 28.

143. Quando nam debeat quis positum

Supereff dubium tertium, ad quod breviter dico: Adoratio Eucharistiæ non modò licita est, sed etiam præcepta: quod præceptum quâ parte negativum est, obligat ad semper; quâ parte affirmativum, solum ad certum tempus. Probatum & explicatur assertio quoad primam partem; quia naturali jure Religionis tenemur Deum adorare. Ergo suppositâ fide hujus Sacramenti, quòd illud sit compositum ex speciebus & Christo Deo homine, jus naturale Religionis dicat hoc Sacramentum esse adorandum.

Quoad secundam & tertiam partem patet ex generali principio, quod traditur in materia de Legibus; quia præceptum negativum obligat ad semper; affirmativum ad certum tempus. Itaque semper obligamur non irrogare huic Sacramentum aliquam irreverentiam, vel immediatè, ut effundendo vel projiciendo in terram, vel incautè custodiendo, ita ut vel corrumpi possit, vel à muribus comedi, aut ab hostibus fidei conculcari; vel mediatè, ut irreverenter vel immundè tractando vasa, aut vestes, & res alias ad cultum hujus Sacramenti deputatas.

De hac re legi possunt multa, quæ habentur Extra de Celeb. Missarum, & de Cust. Eucharistiæ: & de Consec. dist. 2. cap. *Si per negligentiam* 27. & cap. 28. *Si quis per ebrietatem*, in quibus nonnullæ pœnæ imponuntur his, qui aliquid negligentem vel irreverenter egerint contra hoc Sacramentum, quæ nec ferè sunt in usu, nec incurruntur ex obligatione, donec à Superiori imponantur, cujus prudenti judicio commissa est jam ferè hujusmodi pœna.

Porro si à me quæritur, quo tempore obliget præceptum affirmativum exhibendi reverentiam huic Sacramentum; citius Respondeo,

tunc solum & semper, quando Sacramentum ita nobis sit præsens, ut moraliter indecens sit non adorare; ut quando celebramus vel communicamus, quando Sacramentum nobis occurrit in processione, vel ad infirmos defertur, vel in Missa elevatur &c. cap. *Sanè*. 10. de Celeb. Miss. ibi: *Sacerdos vero quilibet frequenter doceat plebem suam, ut cum in celebratione Missarum elevatur hostia salutaris, se reverenter inclinet, idem faciens dum eam deferri Presbyter ad infirmum.*

In similibus enim circumstantiis non adorare, moraliter censetur quædam irreverentia, & non pura negatio, sed privatio, seu omissio aut ablatio honoris debiti, & virtualis quidam contemptus. Sicut, licet non teneamur semper Regem honorare, equidem in ejus alloquio, aut occurfu omnem reverentiam omittit, merito censetur quædam inhonoratio & virtualis quidam contemptus.

Omitto rationem scandali, quæ ordinariè adjungitur, si publicè in hujusmodi occasione adoratio omittatur; imò si frequenter id fiat, suspicionem posset alicujus infidelitatis vel erroris generare. Unde aliquibus placet nullum dari præceptum affirmativum; quia hæc omnia satis prohibentur per præceptum negativum; sed quæstio est de nomine, in qua non morandum, quando constat de re.

Hoc solum addendum: secluso formali contemptu, & scandalo. hujusmodi omisionem per negligentiam aliquam non esse mortale peccatum regulariter loquendo, propter materiam levitatem. Imò si naturalis inadvertentia, occupatio, vel necessitas occurrat, propter quam involuntaria censetur, nullum erit peccatum: quod notandum est pro Ministris Ecclesiæ, qui quodammodò in templis habitant, & ideo minus videntur solliciti pro debita reverentia exhibenda huic Augustissimo Sacramentum, quàm illi, qui rariùs in præsentia illius versantur.

Finito cum illis verbis Clementis V. in Concilio Viennensi, & referuntur Clementinâ unice de Reliquiis & veneratione Sanctorum. §. *Ex ministris* circa finem: *O Excellentissimum Sacramentum. O adorandum, venerandum, colendum, glorificandum, præcipuis magnificandum laudibus, dignis præconiis exaltandum, cunctis honorandum studiis, devotis prosequendum obsequiis & sinceris mentibus retinendum.* Retineamus sinceris mentibus, & corde credamus ad justitiam, ore autem, cum opus fuerit, confiteamur ad salutem, ut semper fide vivâ, quæ per dilectionem operatur, cælestem illum panem edentes, fructum ejus & utilitatem sentiamus. Sed quis ille fructus? Sequens declarabit Sectio.

SECTIO